

Dan Tomuleț

REVELAȚIE ȘI TRANSFORMARE:

O interpretare a
Evangeliei după Ioan

Volumul II

E I K O N

București, 2021

3. Lupta dintre lumină și întuneric (In. 5:1-12:50)

3.1. Isus, lucrarea lui Dumnezeu (In. 5:1-47)

3.1.1. Introducere

După cum am văzut în volumul anterior, prima parte a *Cărții semnelor*, respectiv, capitolele de la doi la patru, este dedicată prezentării lui Isus ca înnoitor al lucrurilor privitoare la Dumnezeu, tema înnoirii fiind prezentă explicit în majoritatea părților acestei secțiuni. Partea a doua a *Cărții semnelor*, respectiv, capitolele de la cinci la doisprezece, acoperă o tematică diversă, a cărei unitate rezidă în încercarea autorului de a alcătui un portret al identității și al lucrării lui Hristos, folosindu-se de semnificația sărbătorilor iudaice. Astfel, dacă în prima parte a *Cărții semnelor* Isus este înnoitorul lucrurilor, în a doua parte el este sensul secret al religiei iudaice, apogeul și punctul ei final. Un al doilea aspect la fel de important al părții secunde este conflictul dintre Isus și iudeii vremii, conflict a cărui istorie o vom descoperi în capitolele care urmează. Așadar, din perspectiva acestei ultime teme, putem privi partea a doua a *Cărții semnelor* ca pe o descriere a conflictului dintre lumină și întuneric, conflict care a fost menționat pentru prima dată în Prolog.

Cu toate acestea, prima temă pe care apostolul ne-o propune în această secțiune este cea a relației dintre Tatăl și Fiul, privită din perspectiva acțiunii lui Dumnezeu în lume. Găsim aici importanta idee că Isus nu face decât ceea ce vede pe Tatăl făcând, iar ceea ce Tatăl arată Fiului este lucrarea vieții și a judecății. Astfel, capitolul cinci ne va oferi detalii despre aceste două lucrări, prezentându-ne condițiile împlinirii lor. Vom descoperi, de exemplu, că cele două aspecte ale lucrării lui Mesia sunt strâns legate între ele, deoarece, la fel ca în

capitolul trei, respingerea vieții aduse de Hristos echivalează cu judecarea celor care procedează astfel.

Toate aceste lucruri sunt introduse pe fundalul evenimentelor generate de vindecarea ologului de la scăldătoarea situată lângă Poarta Oilor. Desigur, Logosul nu s-a coborât în lume ca să vindece trupuri muritoare, ci suflete care vor trăi. Vindecarea ologului are doar misiunea de a ilustra lucrul acesta. Din această cauză, el alege să vindece un singur bolnav, arătând astfel natura lucrării pe care o va îndeplini în serviciul sufletelor omenesti, adevărata sănătate a trupurilor aparținând veacului viitor. Aceasta nu înseamnă, desigur, că Dumnezeu nu vindecă trupuri și în prezent, ci doar că vindecarea care contează cu adevărat acum este cea lăuntrică. De asemenea, însănătoșirea paralticului trebuie pusă în legătură și cu vindecarea fiului slujbaşului împărătesc, din capitolul anterior, eveniment care a constituit un fel de introducere la tema puterii divine investite în lucrarea lui Hristos de vindecare a omenirii. Între aceste două vindecări rămâne totuși o diferență majoră, anume, cea dintre credința slujbaşului și necredința iudeilor, diferență prin care apostolul Ioan scoate în evidență deschiderea față de credință a celor marginalizați religios și împietrirea inimii celor aflați în centrul vieții religioase. Politica și religia au corupt întotdeauna credința.

Pentru că omul privește prin ochii de carne și pentru că este, în general, lipsit de pricepere duhovnicească, Hristos a acceptat să facă minuni fizice, atrăgând astfel asupra lui atenția credinței oamenilor și deschizând posibilitatea vindecării lor de neputința lor carnală. Prin urmare, minunile au fost un semn pentru cei necredincioși, mai degrabă decât pentru cei credincioși.

În sfârșit, structura capitolului cinci este aproximativ următoarea. Prima parte¹ este dedicată evenimentului vin-

¹ In. 5:1-9a.

decării ologului. În acest pasaj, putem distinge două componente: o descriere a cadrului în care s-au petrecut lucrurile,² iar apoi relatarea lui efectivă.³ A doua parte a capitoului, care constituie secțiunea lui centrală, cuprinde discuția purtată de Isus cu iudeii alarmați, pe tema legii sabbatului.⁴ În ea găsim consecințele imediate ale intervenției lui Hristos⁵ și prezentarea relației dintre Tatăl și Fiul.⁶ Partea a treia conține apoi discursuri pe tema vieții și a judecății,⁷ după care urmează o prezentare a mărturiilor privitoare la mesianitatea lui Isus⁸ și o explicație referitoare la motivele necredinței iudeilor.⁹

3.1.2. Relatarea miracolului (In. 5:1-9a)

3.1.2.1. Cadrul lucrării (In. 5:1-4)

Text: 1. Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. 2. ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθζαθά, πέντε στοὰς ἔχουσα. 3. ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν. [ἐκδεχομένων [τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. 4. ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρα, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ. ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ὕγις ἐγένετο, ᾧ δὴποτε κατείχετο νοσήματι.]

Traducere: 1. După aceste lucruri, era o sărbătoare a iudeilor; iar Isus s-a urcat la Ierusalim. 2. Și este în Ierusalim, lângă poarta oilor, un bazin care

² V. 1-4.

³ V. 5-9.

⁴ In. 5:9-18.

⁵ V. 9-16.

⁶ V. 17-18.

⁷ In. 5:19-30.

⁸ In. 5:31-36.

⁹ In. 5:37-47.

se numește în evreiește Betzatha și care are cinci pridvoare. 3. În aceste pridvoare, zăceau mulți slăbănogi, orbi, ologi și paralizați [așteptând mișcarea apei. 4. Căci un înger cobora din când în când în bazin și tulbura apa. Așadar, cel dintâi care cobora după tulburarea apei se făcea sănătos, indiferent de când era ținut de boală.]

Expresia *după aceste lucruri*, care deschide primul verset, este o formulă uzuală pe care Ioan o așează, de obicei, la începutul unui nou episod, fără ca ea să aibă neapărat semnificații cronologice. Așadar, în acest nou episod, îl vedem pe Isus urcându-se la Ierusalim, cu ocazia uneia dintre sărbătorile iudeilor, aceste străngeri ale poporului la Ierusalim având loc de trei ori pe an: cu ocazia Sărbătorii Paștelui, a Cincizecimii și a Corturilor. Sărbătoarea era – și continuă să fie – un moment în care omul se desprindea de activitatea lui zilnică, pentru a se dedica integral lui Dumnezeu; era un moment în care, așa cum ne spune Scrima, avea loc „o întâlnire a timpului sacru cu timpul profan”.¹⁰ Cu astfel de ocazii, Isus venea la Ierusalim atât pentru că acesta era un timp dedicat lui Dumnezeu și revelației sale, cât și pentru că, în astfel de situații, se putea adresa unui public mult mai numeros decât de obicei. Fără sărbători, omul obișnuit se aplatizează spiritual. În timpul sărbătorii însă, el este obligat oarecum să se despartă de lucrurile lumii și să se apropie de Dumnezeu, motiv pentru care sărbătoarea reprezintă o modalitate de păstrare a lui Dumnezeu în conștiința oamenilor, motiv pentru care compromiterea sărbătorilor înseamnă compromiterea spiritualității publice. Din astfel de motive, purtătorul revelației nu putea lipsi de la astfel de evenimente. În sfârșit, pentru că

¹⁰ André Scrima, *Comentariu integral la Evanghelia după Ioan* (București: Humanitas, 2008), p. 68.

vizita anterioară pe care Isus o făcuse la Ierusalim avusese loc cu ocazia Sărbătorii Paștelui,¹¹ putem presupune că această nouă sărbătoare a fost Sărbătoarea Cincizecimii.

Astfel, dacă primul verset ne-a vorbit despre momentul vindecării ologului, acesta fiind un timp al sărbătorii și al arătării lui Dumnezeu, versetul al doilea ne descrie locația minunii, care a fost o scăldătoare din Ierusalim, un loc al purificării. Expresia greacă folosită aici pentru identificarea acestei locații are sensul literal de *scăldătoarea de lângă a oilor*, presupunându-se, cu temei, că este vorba despre Poarta Oilor, una dintre porțile Ierusalimului menționată în cartea lui Neemia.¹² Nu este vorba, așadar, de o *scăldătoare a oilor*, o traducere care nu ține seama de ideea proximității introdusă de particula *epi* urmată de dativ, și nici despre *un loc în apropiere de scăldătoarea oilor*, cum traduce, de exemplu, Brown,¹³ o traducere care implică existența a două bazine, unul pentru oameni și altul pentru animale, fapt neconfirmat nici în text și nici din punct de vedere arheologic.¹⁴

În manuscrise, numele locului este exprimat în mai multe feluri: Bēthzatha, Bēzatha, Belzetha, Bēthsaida, Bēthesda. Mai mult, într-un sul de aramă descoperit la Qumran există chiar denumirea *Bethesdaaim*, care este dualul lui Bēthesda. Faptul indică totuși existența a două bazine, care au fost, într-adevăr, descoperite lângă biserica Sf. Ana, din Ierusalim. După toate aparențele, au existat acolo două bazine înconjurate de patru colonade mari și o a cincea colonadă situată între bazine.¹⁵ Întreaga structură era așezată pe latura estică

¹¹ In. 2:13.

¹² Neem. 3:1.

¹³ Raymond E. Brown, *The Gospel according to John (i-xii)* (Garden City, NY: Doubleday & Company, Inc., 1966), p. 206.

¹⁴ Pentru detalii, vezi George R. Beasley-Murray, *John* (Waco, TX: Word Books, 1987) p. 69-70.

¹⁵ Ibid.

a muntelui templului. După cum ne informează Brown, apa venea din subteran, din câteva izvoare sezoniere.¹⁶ Descrierea precisă a locului minunii, confirmată arheologic, demonstrează o cunoaștere detaliată a geografiei vechiului Ierusalim, un argument în plus în favoarea autenticității *Evangeliei după Ioan*.

Augustin¹⁷ acordă locației semnificații simbolice, afirmând că scăldătoarea reprezintă poporul iudeu, popoarele fiind simbolizate de ape în Apocalipsa 17:15. La rândul lor, cele cinci pridvoare ar fi cele cinci cărți ale lui Moise, iar faptul că vindecarea oamenilor era condiționată ar însemna că Legea nu era capabilă să-i vindece pe iudei de bolile sufletului lor, având doar funcția de a le scoate în evidență suferința.¹⁸ Din această cauză, ni se spune în continuare, ei toți *zăceau* întinși la pământ, adică, în vecinătatea materiei. Se aflau acolo slăbănogi, adică, oameni cu sufletele slabe; orbi, adică, oameni incapabili să vadă lumina adevărului; ologi, oameni care nu puteau să meargă pe propriile lor picioare; și uscați, oameni lipsiți de seva vieții. Toți aceștia așteptau mișcarea divină a apei. Coborârea îngerului ar fi, astfel, echivalentă cu întruparea lui Hristos, care a coborât să tulbure apa lumii, în vederea vindecării omului; și, așa cum prezența îngerului nu era vizibilă decât prin tulburarea apei, tot așa și divinitatea lui Hristos a fost ascunsă și ea sub haina întrupării sale. După cum vom vedea, manifestarea lui Dumnezeu în Hristos avea să tulbure poporul iudeu, asociere care, împreună cu altele asemănătoare, nu poate fi întâmplătoare, conferind interpretărilor simbolice ale evenimentului o oarecare credibilitate. Tulburarea iudeilor s-a produs pentru că modul arătării lui Mesia nu a corespuns așteptărilor și rutinei gândirii lor.

¹⁶ Brown, *op. cit.*, p. 207.

¹⁷ Augustine, *Homilies on the Gospel of John 1-40* (Hyde Park, NY: New City Press, 2009), p. 306.

¹⁸ Vezi Gal.3:21-22; Evr.10:4.